

Zsidó Világkongresszust rendezett Budapest

Először nem Jeruzsálem adott otthont a Zsidó Világkongresszusnak, melyet ezúttal Budapesten rendeztek, május 5-től. A résztvevők sikeresnek ítélték meg a fővárosunkban töltött három napot.

A világ zsidósága Magyarországra figyelt, a Mazsihisz munkatársai pedig mindent megtek azért, hogy a hazánkba ellátogató 200 ország delegációi jól érezzék magukat és megismerhesék Budapestet. Az eseményen hivatalos küldöttként volt jelen körzetünk elnöke, Zoltai Gusztáv, illetve főabbink, dr. Frölich Róbert. A küldöttek ellátogattak a kórházba, az iskolába és az egyetemre is. Körzetünket külön megtiszteltetés érte, ugyanis a tanácskozás előtt, még pénteken – sokan a repülőtérrel érkeztek – több száz küldött vett részt a péntek esti i.tentiszteleten a Dohány utcai zsinagógában. Vendégeinket főabbink üdvözölte, míg az ima végén körünk adott rögtönzött koncertet tiszteletükre. Ezt követően a hitközség a Goldmark-teremben adott díszvacsorát, itt elnökünk köszöntette a megjelenteket.

Ronald S. Lauder, a Zsidó Világkongresszus elnöke

MTI Fotó: Soós Lajos

Leváltották Feldmájer Pétert

Két héttel ezelőtt, legutóbbi közgyűlésén a Mazsihisz vezetése – helyenként parázs viták után – megvonta a bizalmat Feldmájer Pétertől. A Dohány utcai körzet elnökét, Zoltai Gusztávot viszont majd kétharmados szavazataránnyal megerősítették a Mazsihisz ügyvezető igazgatói pozíciójában.

A következő közgyűlést június 27-én (csütörtökön) tartják. Ekkor választják meg az új elnököt, két alelnököt és nyolc vezetőségi tagot, továbbá a testület két rabbi tagját. A választási bizottság elkezdte munkáját, így a hitközségektől, körzetektől hamarosan bekéri a személyi javaslatokat, illetve a Rabbiságtól is információt kér a két rabbi delegáltról. A Mazsihisz alapszabálya szerint június 27-én, a helyszínen is bárki jelölhet a fenti tisztségekre.

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák alatti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szereteteinkért a gyertyák. A Jahrzeitnapon a reggeli i.tentisztelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Lapunkban továbbra is közreadjuk, hogy elhunyt szeretteiknek mikor van a Jahrzeitje.

Goitein Emil	június 1.	Izsák György	június 16.	Dr. Faragó Gyula	június 24.	Markovits Sándor	június 26.
Farkas Jenőné	június 1.	Reiter Pál	június 16.	Lorber Sándor	június 25.	Klein Rudolf	június 29.
Dr. Seifert Gézáné	június 5.	Váradai Lajosné	június 20.	Bobella Tamásné	június 26.		
Rózsási György	június 9.	Farkas Dezső	június 23.	Fenyves Miksa	június 26.		

Egy elfelejtett magyar hős arcképe (2. oldal)

Fotókiállítás Scheiber Sándorról a Zsidó Múzeumban (7. oldal)

Ilan Mor a Szabadegyetemen (5. oldal)

Barbra Streisand díszdoktor lesz

Díszdoktori címmel tünteti ki a júniusban Izraelbe látogató Barbra Streisand amerikai színésznőt, énekesnőt a jeruzsálemi Héber Egyetem. A művésznő szakmai pályafutásáért, az emberi jogok védelmezőjeként, Izrael és a zsidó emberek melletti kiállásáért kapja a doktori fokozatot – közölte hétfőn az egyetem. A 71 esztendő, zsidó származású Streisand júniusban azon a konferencián szerepel, amelyet Simon Peresz izraeli elnök 90. születésnapja alkalmából rendeznek. Streisand két nyilvános koncerten is fellép. Ez lesz az első alkalom, hogy Izraelben énekel. A Héber Egyetem zsidó tanulmányokkal foglalkozó karának épülete 1984-ben a színésznő kezdeményezésére édesapja, Emmanuel Streisand nevét kapta. Streisand korábban az amerikai Brandeis Egyetemről is elnyert egy díszdoktori címet.

Kiállítás Amy Winehouse-ról

Júliusban a londoni Zsidó Múzeumban Amy Winehouse-kiállítás nyílik, az érdeklődők megtekinthetik az énekesnő első gitárját, lemezgyűjteményét, ütött-kopott bőrröndjét és ruháit is. A néhai sztár családja még nem látott fényképeket is a múzeum rendelkezésére bocsát, amelyek egyebek között Amyt, barátait, családjának életét, a péntek esti vacsorákat, valamint bátyjának, Alexnek a bármicvóját mutatják be. A tárlat személyes és bensőséges lesz. Amy rendkívül büszke volt londoni zsidó gyökereire. Nem volt vallásos, de követte a hagyományokat. Alex reméli, hogy sokan elmennek és nézik meg a kiállítást, amely nemcsak Amy egy másik oldalát mutatja be, de egy tipikus zsidó család életébe is bepillantást enged. Az Amy Winehouse - Családi portré című kiállítás július 3-ától szeptember 15-ig látogatható.

Csak előre, Rossebb! – Egy elfelejtett magyar hős arcképe (I. rész)

Örömmel tölt el, hogy megismertethetem az olvasókat az első világháború egyik hőse, krupieci Bauer Gyula tábornok életével, remélve, hogy érdemdús élete és szolgálata nem kerül feledésbe. Jelen cikk a hamarosan megjelenő „Kétféjű sas Dávid pajzsán” című könyvem egy alfejezete; a kötet alapvetően az osztrák-magyar fegyveres erők tábori rabbinátusának történetét dolgozza fel, és a Gabbiano Print Kiadó gondozásában jelenik meg hamarosan.

Nemes krupieci Bauer Gyula (Jákov ben Cvi) vallásos zsidó családban született Komárom vármegyében, Tatán, 1862. augusztus 25-én. Apja Bauer Hermann kereskedő volt, aki néhány évvel korábban vándorolt be Dél-Lengyelországból, azonban édesapja testvérei, valamint Bauer nagyszülei ottmaradtak Krakkó mellett. A család mély vallásossága bizonyosan közrejátszott abban, hogy a tábornok soha nem felejtette el ősei hitét, igaz, az ortodoxiát és a rá jellemző külsőségeket elhagyva, a neológia követője lett. Tatai magántanulmányok után realiskolát végzett, jó eredménnyel, majd 1880 és 1882 között „cöger” volt a budapesti kadétiskolában. 1886-ban lovas tanfolyamot végzett, 1895-96-ban pedig Pozsonyban járta ki a törzs-tiszti iskolát.

1911. szeptember 14.-én vette el feleségül a neves magyar–zsidó költő, Kiss József leányát, Kiss Erzsébetet. Bauer maga is amatőr költő volt, egyik-másik versét publikálták is irodalmi lapok. Kiváló viszonyban volt Kiss Józseffel, aki akkoriban az „A Hét” című lap főszerkesztője is volt. Kapcsolatuk alapja Bauer verselő szenvedélye volt, számos munkáját küldte el Kiss Józsefnek, és az évek során kapcsolatuk eljutott odáig, hogy a fess, biztos karrierrel bíró cs. és kir. őrnagy meghívást nyert Kis-sékház, ahol bemutatásra került a család hölgytagjainak is. A januári első találko-

zót májusban eljegyzés, szeptemberben házasság és egy abbáziai nászút követte. Egyetlen gyermekük, Bauer Sára 1917-ben született. Kettejük későbbi levelezése alapján Bauer Gyula gondoskodó és féltő apja volt „szertett Sáríkájának”, azonban feleségével viszonya a háború végére végletesen megromlott, és 1919-ben hivatalosan el is váltak, mind az egyház, mind a polgári hatóságok előtt. Idős korában támasza új felesége, dr. Loewe Celestine lett.

Bauer Gyula szolgálati karrierje 1882-ben indult el, amikor a cs. és kir. 12. „Parmann” (korábban Erzherzog Wilhelm) gyalogezredhez került apródként. Huszonöt évig szolgált ennél a Komárom vármegyei kiegészítésű, kétharmad részben magyar, egyharmad részben szlovák katonákból álló ezrednél, ahol többek között, mint a nem magyar anyanyelvű tisztikar magyar nyelvtanára is tevékenykedett. Az ifjú Bauer hadnagy kiváló lővész és lovas is volt, számos katonái és polgári sportverseny díját elnyerte, melyekért felettesei több alkalommal is írásos dicséretben részesítették.

Őrnagyi előléptetését 1910-ben nyerte el, egyidejűleg a cs. és kir. 68. „Freiherr von Reicher” gyalogezredhez vezényelték, ahol megkapta első zászlóaljparancsnoki beosztását. Utolsó alakulatához, a somogyi-tolnai kiegészítésű cs. és kir. 44. „Erzherzog Albrecht” gyalogezredhez 1914-ben, a háború kitörésekor került kinevezésre, nemes frankenhardti Mihá-novics Károly ezredes mellé, ezredparancsnok-helyettesi beosztásba, immár alezredesként. 1914. júliusáig Bauer alezredes az alábbi kitüntetéseket birtokolta:

- Jubileumi Érem a Fegyveres Erő számára (1898)
- III. osztályú Tiszti Szolgálati Jel (1907)
- Jubileumi Kereszt a Fegyveres Erő számára (1908)
- Mozgósítási Kereszt (1913)

Ezredesi kinevezését 1915-ben kapta meg, egyidejűleg kinevezték a 44-es gyalogezred parancsnokává. Katonái rajongva szerették Bauert, aki nemkülönben igen büszke volt az ő „gazfickóira”, ahogyan egy levelében utal somogyi bakáira, akik az általuk közkeletűen használt „Rosseb” káromkodásnak köszönhetően Rosseb-bakaként, alakulatuk pedig a Rosseb-ezredként híresült el a köznyelvben. Bauer ezredes izig-vérig frontkatona volt, együtt harcolt katonáival a legrosszabb körülmények között Galícia sártengerrel övezett lövészárkaiban, és a Karsztvidék kavernáiban is. Kiérdemelte a 12 hetes frontszolgálatért járó Károly Csapatkeresztet és a Sebesültek Érmét is, két középsávval (két sebesüléséért). Először 1914. szeptember 14-én, Mszana Dolna mellett, Galíciában, másodsor 1916. júniusában sebesült meg, ezzel pedig az egyszerű bakák őszinte megbecsülését is kivívta, akik katonadalaikba rendre bele is fűzték parancsnokuk nevét. A 44-esek kedvelt nótáit Felber Pál szakaszvezető, kaposvári zsurnaliszta összegyűjtötte, és még a háború során könyvben kiadta.

Ebből idézve, az egyik kedves példa: „Ő Felsége ha rátekint a tábori térképre, könnyes szemmel büszkén gondol a sok magyar vitézre, zászlót tüzet ki az Ikva partjára, így könnyebben rátalál a negyvennégyes bakára. Messze fönt az Ikva mentén rossebb baka hurrázik, puska ropog, ágyú dörög, s rémségesen villámlik, a rossebbnek a harctéren nincs párja, minden egyes ütközetnek ezer muszka az ára. Bauer Ezredes Úr megírta a parancsba, hogy a rossebb a világon a legelső a harcba’ ezer érem ezer vitéz mellére, arany babérkoszorú a zászlótok tetejére.”

Bíró Ákos

Hétfő: több, mint hét fő!

Már az i.tentisztelet előtt elkezdődik a hétfő esti program, s 17:00 órától főrabink, dr. Frölich Róbert tart – többek között Misna - oktatást az érdeklődő uraknak a Talmud Tórában. Érdekességek, kevésbé ismert tények és információk egy órában. Minden héten más és más téma, filmrészletek és zene segítségével. A hölgyek 17:30-tól Frölich Katival tanulhatnak a Dohány körzet irodájában (Síp u. 12 – I. emelet). Persze a jelenlevők minden más, a vallással kapcsolatos kérdéseikre is választ kaphatnak. Így a szokások, vagy éppen az éppen aktuális ünnepek kapcsán is faggathatják főrabinkat.

Fotókiállítás Scheiber Sándorról a Zsidó Múzeumban

November óta új sorozattal kedveskedünk Önöknek, igyekszünk bemutatni a Magyar Zsidó Múzeumot, amely szerves része zsinagógánknak, s - főként nyáron – rendre elsétálunk előtte. Ezúttal Villányi András fotóművész, dr. Scheiber Sándor kora és köre címet viselő, napokban nyílt kiállításáról olvashatnak.

Kedden dugig telt a Magyar Zsidó Múzeum egyik terme, egykori tanítványok, tanítványok tanítványai, ismerősök érkeztek, akár bottal a kezükben is, hogy jelen legyenek Villányi András, a mestert, dr. Scheiber Sándort bemutató pazar fotókiállításának megnyitóján.

Villányi András fotóművésztől megtudtuk, lehetett szombat, nagy-ünnep, vagy bármilyen esemény Scheiber engedte számára, hogy fotózzon, mert tudta, a képek később majd fontos kordokumentumok lehetnek... Dr. LichtmannTamás tanszékvezető

Dr. Schöner Alfréd az ORZSE mai igazgatója a nagy előd emberségéről és hatalmas tudásáról beszélt. Benedek István Gábor az egykori tanítványok nevében is elmesélte, a viláágés után Scheiber elment a legkisebb, zsidók lakta településre is, hogy beszéljen az ottani emberekkel. Felidézte a jól ismert mozdulatot, amikor a péntek esti kiduson barheszt dobott a jelenlevőknek.

egyetemi tanár meghívójában a következőket írta: 2013 nyarán - pontosabban július 9-én - lesz Scheiber Sándor születésének századik évfordulója. A kiállítás készítője sajátos nézőpontú fotókkal tiszteleg a magyar zsidó tudományosság egyik legjelentősebb XX. századi tudósának emléke előtt. Scheiber Sándor a múlt század első felében végezte vallási és világi tanulmányait az

Feketén-fehéren, mégis színesen

Villányi András fotóművész 1948-ban született Győrött. Képeivel külföldön díjakat nyert, kiállításokat szerveztek belőlük, televíziók mutatták be, világatlaszban tűntek fel, múzeumok vásárolták meg őket. Képekben gyűjtötte össze annak a világnak a rekvizitumait, amely a mai középgeneráció nagyszüleinek még a mindennapokból volt vagy lehetett ismerős. Régészetet művel, „feltárást” végez, fényképezőgéppel a kezében. Dokumentált anyagának egy része tartalmazza az akkor még álló épületeket és sírköveket, amelyek mára már összedőltek, vagy melyeket szétverték, megsemmisítettek, pedig hozzájárultak a magyar építőművészethez és kultúrához is. Villányi fotóit nem a különleges technikai eljárások jellemzik. Képeinek mindegyike fekete-fehér, ám rendre életre kelnek.

Verő Tamás rabbi röviden foglalta össze a lényegét, amikor manapság esküvő megtartására kérik, a szülőkötől, nagyszülőktől szinte mindig egy név cseng vissza: Scheiberé.

egyre nyomasztóbb történelmi és társadalmi körülmények között, és az üldöztetéseket és családi tragédiákat megélve élte túl a vészkor-szakot. A II. világháború után

vezető szerepet töltött be a Rabbiképző Intézet újjászervezésében és újraindításában és később is, 1985-ben bekövetkezett haláláig. Scheiber a múlt évszázad második felének legnagyobb magyarországi zsidó vallástudósa és pedagógusa volt, nevelői és rabbinikus munkája mellett több ezer publikáció (könyv, tanulmány, esszé, publicisztika) szerzőjeként kiemelkedő tudományos érdemeket szerzett a zsidó néprajz, a hiedelemkutatás, a nyelv- és irodalomtudomány, a filozófia és az egyetemes művelődéstörténet terén. Számos nemzetközi díszdoktori cím, illetve a tudományok doktora cím birtokosa volt. A mai magyarországi rabbikar több nemzedéke vallhatja mesterének és feledhetetlen tanárának, tanítványai közül sokan külhonban folytatják hivatásukat. (sch)

Csütörtökön a szidráról

Főrabink a hét közepére is szervezett programot a tanulni vágyó hit-testvérek számára. Csütörtökön a délutáni i.tentisztelet előtt, 17:00-tól az adott heti hetiszakaszokról beszél bővebben az érdeklődőknek.

Küldjön egy receptet!

Immár több mint, két évig olvashatták lapunkban a „bloggerséf”, azaz Sharon Aser menüit, az elmúlt hónapokban pedig a Carmel étterem receptjeit „kóstolhatták”. A visszajelzésekből tudjuk, sokan elkészítették azok közül néhányat, vagy egy-egy ötletet kaptak innen. Korábban akadt, aki jelezte, hogy szívesen megosztaná kedvenc ételeit, receptjeit. Nos, jövő hónaptól kicsit változtatnánk, s szeretnénk lehetőséget adni arra, hogy más is „beálljon a konyhába” és a Pesti Sólet séfje lehessen. Kérjük, küldjön Ön is egy menüsort (leves, főétel, desszert) képekkel! A recepteket a pestisolet@dohany-zsinagoga.hu email címen várjuk, de küldhetnek levelet is a Dohány körzet részére, a Síp utcába.

Emlékezzünk a régiekről- az orgona hercege

Új sorozatunkban azokat a templomjáró társainkat szeretnénk bemutatni, akik nincsenek már közöttünk. Sok arc, sok személyes történet még közöttünk él, de fontos, hogy az emlékü, emlékezetük soha se múljon el. Bemutatott nagyjaink között lesznek híres rabbik, kántorok, előljárók, de lesznek hétköznapi kis-nagy emberek, akik meghatározó személyiségei voltak templomkörzetünknek. A Dohány utcai zsinagóga egyik legkülönlegesebb, letehetségesebb és „legzsidóbblelkű” tagját, Lisznyay-Szabó Gábort szeretnénk bemutatni.

Bár sorozatunk eddigi részében azokat a rabbikat, kántorokat, előljárókat mutattunk be, akik munkájukból, vallásukból, vagy közösségi munkájukból adódóan voltak és vannak velünk. Ezúttal egy olyan személyről olvashatnak, akinek nem csak neve, rokona, híre, de liturgiájának dallamai is velünk élnek hétköznapi napokon és ünnepnapokon egyaránt! Lisznyay-Szabó Gábor életét és munkásságát nehéz egy rövid cikk keretében részletesen ismertetni, de megpróbáljuk a főbb állomásokat, fontosabb adatokat megosztani kedves olvasóinkkal. Lisznyay művész úr 1913. december 8-án látta meg a napvilágot Budapesten. A IX. kerületi Bakáts téri elemi iskola diákjaként, majd 1923-tól a Budapesti Református Főgimnázium, majd a Brüsszeli Szaléziánus Intézet (Belgium), végül a Széchenyi István Fővárosi Reálgimnázium növendékeként tanult, s ez utóbbiban érettségizett 1931-ben. Zene iránti rajongása, érdeklődése kora fiatal kora óta arra predesztinálta, hogy zenei pályán, a dallamok, hangjegyek útján váltsa valóra álmait, ezzel örömet okozva hallgatóinak is. Első zenei tanulmányait a

Fodor Zeneiskolában szerezte. 1931-ben érettségije után pedig 6 évre a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hallgatója lett. Még 1932-ben kérte fel őt először a Budapesti Izraelita Hitközség, hogy a fiú árvaházában lévő orgonáján játsszon, az ajánlatot nagy örömmel fogadta, és egészen 1944-ig segítette a közösség zenei hitéletét. Nem mellékes megjegyezni, hogy zenei tanulmányait Dohnányi Ernőnél folytatta, ahol művészi oklevelet is szerzett. Mindeközben más egyházaknál is dolgozott, mint énektanár, sőt 1940-ben zongoratanárként is tevékenykedett a Budai Zeneakadémián. Miközben a háború csápjai lassan elérték hazánkat, és a magyar parlamentben meghozták az embertelen, kirekesztő törvényeket, s nem sokkal utána hagyták lángba bortani országunkat, addig Lisznyay Szabó Gábor rendszeresen látogatta a zsidó árvaház lakóit, és aggódó figyelemmel kísérte sorsukat. Ameddig lehetőségei engedték, úgy törődött az ottani barátaival, ismerőseivel, mint saját rokonaival. A felszabadulás után maga is beköltözött az árvaház falai közé (a volt Vilma Királynő útján), itt egy tanteremben

kezde újra életet, túlélő társaival együtt. A helyszín egy kis zenei oázissá vált a háború által lerombolt város romjai között. 1951-ben a Szív utcába költözött a család. Itt állandó vendégek voltak az árvaházi fiúk. Lisznyay-Szabó Gábor szellemiségét jól tükrözi, hogy a hanukkát és karácsonyt vendégeikkel úgy ünnepelte együtt családjá, hogy külön máoz curt szerzett a mester,

életében, hiszen házasságot kötött Szoboszlai Saroltával, aki élete végéig hűséges támasza és segítője volt. Egy évvel később született meg első gyermekük Mária, akit mindnyájan jól ismerünk „Marci” becenéven. Marci így a zeneiséget nemcsak az „anyatejjel”, de az apai gondoskodással, és a sok-sok törődéssel is már kora gyermekkorában magába tudta szívni.

Négy évtized örökösként

Bár sorozatunkban főként eltávozott nagyjainkra szoktunk figyelmet fordítani, engedtessek meg e cikk írójának, hogy Lisznyay Máriával kapcsolatban is leír hasson néhány gondolatot. Úgy is, mint egykori gimnáziumi diákja, s úgy is, mint nagy rajongója. Marci, 1971-ben, édesapja betegségét követően vette át a munkáját, amelyet mostanáig hűséggel végzett. Idén áprilisban döntött úgy, hogy orgonamesteri pályáját egészségügyi okok miatt befejezi. Sábész reggel vártuk őt, hogy megköszönjük sok évtizedes munkáját, mikor szomorúan hallottuk, hogy előző este baleset érte. Hál’ I.tennek azóta Marci már jobban van, de még hetekig nyomnia kell az ágyat a teljes gyógyulásáig. Talán így küldött jelet édesapja, hogy ameddig csak lehet, ameddig csak bírja, őrizze a zsinagóga orgonáit és a hangokat, hogy még sokszor csaljon könnyeket szemünkbe az Ünöszáne Tajkef megrendítően csodálatos dallama Lisznyay előadás-szerűen.

amelyet a közös vacsora alkalmával adtak elő, Mária zongorán, testvére hegedűn. Lakásuk szinte mindig hangos volt a közös zenélésektől, felekezetre való tekintet nélkül alkotott, szerzett. A későbbi generációk sokat köszönhettek neki, hiszen ezeken a foglalkozásokon nemcsak a szórakoztatás volt a cél, hanem a tudás továbbadása is. Ahogy szokta volt mondani: „Egy kicsit én is zsidó vagyok”. Az idő múlásával bár kapcsolata a többi, mai szóhasználatnál élve, történelmi egyházzal nem szűnt meg, szíve mindig a Síp és Dohány utcához fűzte. 1950-ben vált a Dohány utcai zsinagóga orgonamesterévé, amely feladatot 1971-ig tudta ellátni. 1945-ben fontos dolog történt

Lisznyay-Szabó Gábor 1971-ben súlyos bénulásos betegséget kapott, s a betegség megakadályozta az orgonajátékban, így élete hátralevő részében zeneszerzéssel foglalkozott. 1981. május 22-én, fiatalon, 68 éves korában tért meg Teremtőjéhez. A fiatalok közül kevesen tudják, hogy Lisznyay-Szabó Gábor egyik leggyönyörűbb, a Dohány utcai zsinagógában minden Rajs Hásónókor és Jajm Kippur-kor felcsendülő ima dallama, az Ünöszáne Tajkef az ő szerzeménye, amely dallam elhangzásakor nemcsak saját eltávozott rokonainkra, barátainkra, ismerőseinkre, de Lisznyay-Szabó Gáborra is emlékezzünk!

Izsák Gábor

Ilan Mor a Fischer Gyula Szabadegyetemen

A „tanév” utolsó összefoglalóján, április 30-án Ilan Mor-t fogadtuk a Síp utca Dísztermében, s ez alkalommal a szokottnál lényegesen több érdeklődő töltötte meg a helyiséget. Izrael állam nagykövete a dr. Fischer Gyula Szabadegyetem előadásán többek között az izraeli helyzetről, magyarországi tapasztalatairól és még sok mindenről beszélt.

Ilan Mor bevezetőjében arról beszélt, hogy Ferihegyen kezdte a napot, s izraeli repülős dolgozókkal találkozott, majd az aznapi „otthoni” újságok címlapjaiból szemezgetett. Kiemelt figyelmet kapott a szíriai helyzet, amelynek kapcsán a nagykövet kiemelte, hogy Izrael nem akar beleavatkozni az ottani problémákba, harcokba. Megjegyezte, szomorú, hogy eddig már 80-100 ezer áldozattal jártak az események. S közben óriási mennyiségű fegyver halmozódott fel. Hangsúlyozta, a két ország között nincs békeszerződés, csak tűzszüneti megállapodás...

Majd az Izraelben is meglévő gazdasági és belpolitikai gondokkal folytatta, hozzátéve, hogy remélhetőleg nem lesz sztrájk. Ezt követően büszkén beszélt Izrael 65. születésnapjáról, a szabadságról, a függetlenségről. S arról, hogy az elmúlt 65 esztendő bizony maga a csoda. Nem misztikus, hanem fizikai. Egy kis ország, amelyet elenségek vesznek körül, felépítette a demokratikus államát, miközben rengeteg bevándorlót fogadott. S egyre csak épült, fejlődött. A 8 millió országban 6 millió zsidó és 1,5 millió arab él, illetve még sokan mások. A biztonság pedig minden-

kinek jár! Ilan Mor ezt követően a kihívásokról szólt. Elsőként Iránt

Folytatás a nagyünnepek után

Most nyári szünetet tart a dr. Fischer Gyula Szabadegyetem. A következő előadás az őszi nagyünnepek után várható – szeptember végén, október elején. Freiman Pétertől, az iskola „rektora” elmondta, hogy a következő tanévben is sok érdekes előadásra számíthatunk. Neveket ugyan még nem árult el, de annyit megtudtunk, hogy a Népszava főszerkesztőjének, Németh Péternek meghívását mindenképp tervezi.

említette, amely nem csak Izrael, de az egész világ – egyik legnagyobb – gondja. A sorban a következő a Hezbollah és Hamasz, végül azon országok, amelyek még mindig két-

sok egyéb mellett az a jelentős különbség, hogy van Izrael, amely megvédi, befogadja a zsidókat. Végül saját tapasztalatairól beszélt. Két éve érkezett, s ez idő alatt rengeteg pozitív csalódás érte – leginkább a zsidó közösségek kapcsán.

Elmondta, nagyon sokat utazik, elmegy oda, - akár eldugott kis falvakba is, – ahol zsinagóga, temető,

közösség található. Megáll, beszélget az emberekkel, és azt látja, hogy sok a jó zsidó, aki őrzi a vallást és/vagy a kultúrát. Budapest pedig igazi meglepetés volt számára a rendkívül aktív közösségekkel, programokkal, a remek Zsidó Nyári Fesztivállal, s hogy mennyien kíváncsiak hazájára és szeretik azt. Úgy gondolja, a mai cionista nem feltétlen alijázik. Véleménye szerint manapság a jó zsidó őrzi ősei – szülei, nagyszülei kultúráját, és fontos számára Izrael sorsa. És persze nem feleli az örök közhelyt: „jövőre Jeruzsálemben”...

(sch)

Sírkőavatás

A kile hűséges tagja, Faragó Rudolf tavaly, 59 éves korában elhunyt lányának, Streliczné Faragó Évának (Hava basz Hanna) sírkövét május 5-én avatták. A szertartáson rengetegen jelentek meg a Dohány körzet tagjai közül.

1 VALLÁS,
1 KÖZÖSSÉG,
1 ÉRZÉS

ADÓJA 1%-ÁVAL TÁMOGASSA ÖN IS A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGE MUNKÁJÁT!

Nagy örömről szolgál, hogy az elmúlt években a Mazsihisz társadalmi munkáját támogató egyszázalékos felajánlások száma növekedésnek indult.

Ez a kedvező változás meggyőződésünk szerint annak köszönhető, hogy egyre több generáció számára válik kézzelfoghatóvá az a gyakorlati segítség amit mi nyújtunk: az élő zsidó hagyomány és szellemiség zsinagógáinkban, iskoláinkban, a kulturális életben, a kóser ellátás és a szociális munka során.

Arra kérjük Önöket, hogy idén is fordítsanak egy percet idejükből erre a fontos ügyre, adóbevallásuk EGYCSA mellékletében, a második, „egyházi” mezőben rendelkezzenek közösségünk javára!

Köszönjük

Technikai szám: 0358

MAZSIHISZ
Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége
www.mazsihisz.hu

Zsinagógák a nagyvilágból - Algéria

Képeslapok – képes történelem XVII.

Másfél éve új sorozattal kedveskedünk olvasóinknak. Bejárjuk a világot egy 1400 darabból álló magángyűjtemény segítségével, hónapról-hónapra bemutatunk egy-egy lapot, a hozzá tartozó ismeretekkel, érdekességekkel. A gyűjtemény az 1890-től 1945-ig megjelent, zsinagógákat ábrázoló, illetve a zsidósággal, a zsidó emberekkel, szokásokkal és üdvözetekkel foglalkozó lapokat tartalmazza.

Megbízható történelmi források szerint az I. század óta élnek zsidó közösségek a mai Algéria területén. Életvitelük és szokásaik eleinte megőrizték a „hazuról hozott” szokásokat, majd idővel alkalmazkodtak az új hely szokásaihoz, főleg öltözködésben, étkezési szokásokban. A XIV. században meghatározó zsidó bevándorlók érkeztek, akik a spanyol inkvizíció elől menekültek. Köztük számos elismert tudós is volt, mint, Simeon ben Zemah Duran, vagy Yichak ben Sheshet. Érdekes megemlíteni, hogy Oran városába letelepedő bevándorlók körében maradt meg legjobban, egészen a XIX. század végéig a ladino nyelvjárás. Az itt és más városokban élő zsidó lakosság nagy része a helyi kereskedelemben dolgozott. Többen igen jó anyagi helyzetben kerültek. A XVII. században újabb bevándorlók telepedtek le, bár arányuk eltorpult a korábbiakhoz képest, viszont jellemük igen meghatározó volt, hiszen a livornói (olasz) közösség kereskedői, „látogattak” el Algériába, akik később az Oszmán Birodalom és Európa számos országa közötti kereskedelmi képviselőket alkották és végezték. Az első komolyabb változást a franciák megszállása jelentette, akik 1830-ban elfoglalták az országot. Több zsidó lakos kihasználva nyelvi ismereteit segített a megszállók és a bennszülöttek közötti tárgyalások lebonyolításában, de akadtak, akik a szállításokban vettek

részt a két országban megszerzett helyismeretük miatt. A korábban szuverén arab és zsidó törvénykezést a megszállók eltörölték és rákényszerítették az ott élő lakosságra a francia törvényeket. 1841-ben a zsidó rabbinikus bíróság (Bész din) koncepció s vád alapján került hatályon kívül, és a megszálló francia törvényhozás fel is oszlatta azt azonnali hatállyal. Algéria lakóit, köztük a zsidókat is kötelezték a katonai szolgálatra. A francia felügyelet arról is gondoskodott, hogy 1845-ben a zsidó közösségi szerkezetet totálisan átszervezze. Az egyes régiókba francia zsidókat neveztek ki főrabbinoknak, akik feltétlen hűséggel tartoztak a francia hazának és annak uralkodójának, törvényeinek. Néhány közösség persze ellenállt a hódítóknak és rendeleteinek, de akik nem voltak hajlandók behódolni, azokat kivétel nélkül, kegyetlen módon lemészárolták. Több Algériában található zsidó temetőben találhatóak az ellenállóknak a sírhelyei. 1865-ben a francia liberalizáció eljutott a gyarmatokra is, így Algériában is lehetőség nyílt, hogy a muzulmán, zsidó lakosok is francia állampolgárokká válhassanak. Erről törvény is született az 1870-es évben. Ekkoriban a populáció nagy része már csak kereskelemből, de főleg a kézműves termékek előállításából élt, sok volt köztük a vendéglátással foglalkozó szegény zsidó is.

Eközben az „anyaország” zsidó lakosai távolságtartással fogadták észak-afrikai testvéreiket. Sok tekintetben úgy kezelték őket, mint a többi gyarmatról érkező „barbárokat”, amely újabb és újabb konfliktusokat szült. Az évtizedek múlásával az ellentétek fokról-fokra elmultak. Az új évtizedekben, így 1931-ben Algír lakosságának körülbelül 2 %-át tették ki a zsidók, Oran lakosságának viszont, több mint 7%-át. Nagyobb közösség volt Ghardaia-ban, Setifben és Messad-ban. A II. világháború alatt Algéria a szabad Franciaországot jelentette. 1942-ben szálltak partra a szövetséges csapatok, s onnan irányították a német megszállók elleni küzdelem egy részét. Az 1930-as évektől kezdve azonban jó néhány helyi csoport elkezdett foglalkozni az ország függetlenségének megszerzésével. Az 1950-es években lezajló függetlenségi felkelések és a későbbi politikai játszmák hatására több inzultus is érte a helyi zsidó közösségek tagjait. Talán emiatt is 140 000 zsidó állampolgár menekült el az országból, 90 %-uk Franciaországba, míg 10 % Izraelbe költözött. Csak néhány család maradt Algírban, Constantine-ban és Oran-ban. Az 1970-2000 között megnövekedett közel-keleti konfliktus negatív kihatással volt az ország zsidó lakosainak életére. Életük gyakran került súlyos veszélybe, állandó célponttá váltak. Napjainkban már szinte alig-alig található zsidó az országban. Az ország

egyik legismertebb zsinagógája az Orani Főzsinagóga épülete, amelyet 1880-ban szenteltek fel. Észak-Afrika egyik legjobban sikerült zsinagógáját végül csak 1918-ban adták át. Sajnos az országban lezajlott változások, azt is magukkal hozták, hogy a zsinagógát az állam elkobozta, és 1975-ben mecsetté alakította! Összesen 17 zsinagóga vált áldozatává az Algír kormány rendeletének, így egytől-egyg mecsetek lettek. . . Az épület mór stílusban épült. A főhomlokzatán látható hatalmas kerek ablak sokszínű ölomüvegből készült. A bejáratot egy háromkapus oszlopsor övezi. Két oldalról egy-egy kupolás rész szimmetrikusan határolja, illetve az épület kiemelkedő része a két, 20-20 méteres torony. Hajóit boltívek határolják, az épület belső oszlopai vörös márványból készültek és a földszinten 960 ülés várta a híveket, mindegyik tölgyfából faragva. Az elkobzás, és mecsetté alakítást követően a belső tereket megváltoztatták az iszlám törvényeinek megfelelően. Következő utazásunkat ismét Európában folytatjuk, meglátogatjuk a Csehországban található zsidóságot.

Izsák Gábor

Két hónap múlva rajtol a Maccabi Világjátékok

Július 18-án kezdődik és 30-ig tart Izraelben a XIX. Maccabi Világjátékok, amely a legnagyobb zsidó esemény a világon. Négyévente, több mint 10 000 fő (sportolók és kísérők) vesz részt a versenyen, amelyen idén 80 magyar sportoló is rajthoz áll.

A Maccabi Vívó és Atlétikai Club (Maccabi VAC), 1906-óta a magyarországi zsidó fiatalok számára különböző sportágakban teremt rendszeres sportolási lehetőséget. Az egyesület kiemelt célja, hogy Magyarországot kiemelkedően

képviselje a nemzetközi eseményeken, és a magyar zsidó sportolókat összekapcsolja a többi zsidó sportolóval. A sportoláson túl a Maccabi VAC széleskörű közösségi programokat és kulturális, oktatási eseményeket is szervez.

I M A R E N D

Hétköznapi: 7.³⁰-kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja 18.⁰⁰ óra, helyszín a Talmud-Tórában.

Az esti ima előtt fél órával sakkal, kártyával, kávéval és teával várjuk híveinket!

Péntek esti ima: 18.⁰⁰-kor a Dohány zsinagógában.

Szombat reggeli ima a Dohány zsinagógában: Sachris: 9.³⁰

Tóraolvasás: 10.⁰⁰ Muszáf ima: kb. 10.⁴⁵

A péntek esti kiddust a Hevesi Sándor teremben tartjuk, míg a szombat délutáni sálesüdeszt továbbra is a Talmud-Tórában.

A sálesüdeszek 18:00-kor kezdődnek.

www.dohany-zsinagoga.hu

A Maccabi VAC tagja a világ zsidó sportszervezeteit irányító Maccabi Világszövetségnek (Maccabi World Union), amely összefogja a világ 60 országában működő egyesületeket, melyeknek több mint, 450 000 tagja van. Az úgy nevezett zsidó olimpiát, mindig a nyári olimpiai játékokat követő évben rendezik, így idén július 18-30 között lesz a XIX. Maccabi Világjátékok Izraelben. A több mint, tízezer részvételével zajló Maccabiah nem csak a legnagyobb zsidó rendezvény, de nyári és tél olimpia, illetve az atlétikai világ-bajnokság után a világ negyedik legnépesebb mezőnyét felvonultató sportesemény is. A Maccabi VAC magyar a terveik szerint 80 fős delegációval vesz részt a viadalon a következő sportágakban: női és férfi vízilabda; női és férfi lovaglás; női atlétika; női torna; férfi vívás; taekwondo, karate, birkózás; traton; junior férfi futsal; junior férfi fallabda, golf; to-

vábbá: senior asztalitenisz, tenisz és úszás, illetve férfi para úszás. A csapat tagja lesz az elmúlt napokban Európa-bajnoki bronzérmet szerző karatés, S. Kovács Ádám, akinek a hírek szerint ez lesz az utolsó versenye.

Jusztin Ádám, a Maccabi VAC elnöke elmondta, hogy számos sportágban vár érmet, közte több aranyérmet is. Akit jobban érdekel az esemény, további érdekességeket talál a www.maccabiah.com honlapon. (s.zs.)

Pesti Sólet menü a receptjei alapján

Tárkonyos pulykaragu-leves
Hozzávalók: 40 dkg f.pulyka felsőcomb, 1 kis fej vöröshagyma, 20 dkg vegyes zöldség, 2 dkg zeller, 10 dkg zöldborsó, 10 dkg gomba, 5 dkg liszt, 1 db citrom, tárkony ízlés szerint
Elkészítés: A húst leborózzuk, kicsontozzuk, majd kockákra vágjuk. Az apróra vágott vöröshagymát olajon megpároljuk, ezt követően a húst rárajuk. Ezután a kockákra vágott zöldségek, majd a borsó és a gomba következnek. Felengedjük húslével, habarással besűrítjük. Apróra vágott petrezselymet, illetve finomra vágott tárkonyt (vagy szárított tárkonyt) adunk hozzá, majd kevés citromlét, pici sót.

Jó étvágyat kívánunk!

Borsos tokány hátszínből
Hozzávalók: 1,5 kg lapos vagy magas hátszín, 3 db közepes fej makói vöröshagyma, 4-5 gerezd fokhagyma (kés-lappal összezúzva), 10 g paradicsompüré, 2 dl szárazfahérbor, kb. 5 dl marhahúsleves, só, frissen őrölt feketebor, 1 dl étolaj
Elkészítés: A finomra vágott hagymát zsíron dinszteljük meg. Közben a húst vágjuk vékony 3 centi hosszú csíkokra. Adjuk a hagymához, sózzuk, borsozzuk, majd közepes tűzön pirítsuk, főzzük el a levét. Keverjük bele a paradicsompürét és pirítsuk rozsdabamára, öntsük fel a fahérborral. Ha elpárolgott az alkohol, ízesítsük zúzott fokhagymával, s annyi csontlével öntsük fel, hogy ne lepje el a húst teljesen. Pároljuk lassan, amíg a hús megpuhul. Időnként pótoljuk az elfőtt levét csontlével. Köretnek fogyasszunk mellé párolt rizst, főtt-, vagy törtburgonyát.

Fahéjas-szilvás pite falat
Hozzávalók: 1 kg szilva, 20 dkg liszt, 20 dkg vaj, 4 tojás, 15 dkg cukor, 1 cs. vaníliás cukor, citromhéj, fahéj, nádcukor ízlés szerint, porcukor a tetejére
Elkészítés: Félbevágjuk a megmosott szilvákat, s kivesszük a magokat, fahéjas nádcukorral és citromhéjjal meghintjük ízlés szerint, szűrőbe téve hagyjuk, hogy lecsapegjen a leve. Puha vaját összekeverjük a cukor felével habosra, majd hozzáadjuk a tojássárgákat. A tojásfehérjét a cukor másik felével fényesre verjük. Összekeverjük őket egy tálban, majd belekeverjük a lisztet is. Sütőpapírral bélelt tepsibe öntjük, és a lecsapegtetett szilvákat rátesszük úgy, hogy a szilvák felfelé nézzenek. Előmelegített sütőben megsütjük (180 °C). Porcukorral meghintve tálaljuk.